

A Gömbös-kormány Nemzeti Munkaterve

Budapest, 1932, Digitalizált Törvényhozási Tudástár. 1–8.

Gömbös Gyula (1886–1936) vezérkari tiszt, politikus, honvédelmi miniszter, 1932–1936 között miniszterelnök. 1919 januárjában a militarista antikommunista Magyar Országos Véderő Egylet egyik megalapítója, a Bethlen-féle Antibolsevista Comité tagja. 1920-ban lesz először képviselő a Nagyatádi-féle Kisgazdapárt színeiben. Az 1924–1928 között működő, jobboldali ellenzéki Fajvédő Párt alapítója, az első világháború végén az akkor nagy befolyással bíró fajvédő mozgalom politikai vezére. A nagy gazdasági válság nyomán fokozódó feszültségek kezelésére, mint az „erős kéz politikájának” képviselője kap megbízást kormányalakításra. Miniszterelnökként olasz mintára tett kísérletet a politikai rendszer tekintélyelvű átépítésére. Az osztályharc kiküszöbölésére tervbe vette az érdekképviselői korporatív átszervezését. Kísérletének számos pontja azonban kudarcot vallott és a politikai bukástól csak betegsége miatt bekövetkezett halála mentette meg.

Gömbös kormányprogramja a Nemzeti Munkaterv a „nemzeti öncélúság” megvalósítását ígérve a lelki, kulturális és politikai egység megeremtésének lépéseit körvonalazta. Lényegében egy, a magántulajdonon alapuló nemzeti kapitalizmus vízióját tartalmazta, amelyet erős központi akarat vezet. Ígérte az adóterhek igazságosabb elosztását, a kisegyszisztenciák védelmét, a munkanélküliség leküzdését, az egészségesebb birtokmegosztás elősegítését. A munkaterv szociális passzusairól azonban hamarosan kiderült, hogy az nem több szociális demagógiánál.

- I. Politikánk célja. Politikánk célja a magyar nemzet megerősítése, felvirágoztatása, a nemzet minden tagja részére az elérhető legnagyobb erkölcsi és anyagi jólét biztosítása. Mivel ez a cél csakis szilárd alapokon nyugvó, határozott célkitűzésekkel dolgozó s erőteljes alkotmányos központi akarat által irányított független nemzeti állam keretén belül valósítható meg, politikánk közvetlen feladatául az öncélú nemzeti állam kiépítését tekintjük.
7. Az egyéni szabadság elvének biztosítása. Az egyéni szabadság elvének teljes érvényesülésére törekszünk, addig a határig, ameddig ez a szabadság a nemzeti közösség érdekeit nem veszélyezteti. Ezt az elvet a munkaviszony szabályozása tekintetében is irányadónak tartjuk.
24. A közterhek arányosítása. A túlzott közterhek az állampolgárok és velük a nemzet további elszegényedését idézik elő. Ezért a viselendő közterheket helyes arányba kívánjuk hozni a nemzeti jövedelemmel. Ezt azonban nem lineáris csökkentésekkel, hanem az állami funkciók és intézmények körének helyes kiválogatásával kívánjuk elérni.

37. A termelés és a fogyasztás összhangja. Termelésünk és fogyasztásunk összhangba hozását és nemzetünk megélhetési viszonyainak javítását nem a tömegek életszínvonalának lesüllyesztésével, hanem olyképp akarjuk megoldani, hogy az összes termelő erők serkentésével, helyes szervezésével és tevékenységüknek a szükségletekhez igazodó irányításával minél több valódi értéket produkáljunk. Sem a fukarság, sem a pazarlás nem ideálunk. A jövedelmi és vagyoni viszonyokon felül való költekezésnek széles rétegekben lábra kapott szokását kiküszöbölni kívánjuk.
38. A nagy tömegek megélhetését biztosító termelési ágak kezdeményezése. A nemzet minél szélesebb rétegeit kívánjuk a nemzeti termelő munka szolgálatába állítani. Olyan termelési ágakat fogunk tehát kezdeményezni, amelyek aránylag nagyobb tömegeknek biztosítanak megélhetést.
39. A kis- és középegyszisztenciák szaporítása. Mind a mezőgazdaságban, mind az iparban minél több gazdaságilag egészséges, termelő kis- és középegyszistencia életfeltételét kívánjuk biztosítani.
42. Az érdekképviselési rendszer kiépítése. Az érdekképviselések szerves, okszerű kiépítését szorgalmazzuk a gazdasági élet minden vonalán. Ez érdekképviselések összhangzatos együttműködésével kívánjuk előmozdítani az egyes termelési ágak egyensúlyát.
43. Szociálpolitika. Az érdekképviselési rendszer kiépítése kapcsán meg akarjuk oldani a dolgozó társadalom erkölcsi és anyagi érdekeinek megvédelmezésére és gondozására hivatott szociálpolitika összes időszzerű feladatait. A munkaközvetítés, a munkabíráskodás, a betegség, rokkantság, öregség s a munkanélküliség elleni biztosítás ügyének szerves és intézményes rendezését ez érdekképviselési rendszer keretein belül szorgalmazzuk. A társadalombiztosítási intézmények reformját szükségesnek tartjuk.
44. A munkanélküliség leküzdése. Addig, amíg a gazdasági élet válsága tart, a munkanélküliség leküzdése céljából állami feladatnak ismerjük el a munkanélküliek foglalkoztatásának irányítását. A munkaközvetítés kérdését véglegesen rendezni kívánjuk.
45. Munka és nem segély. Munkaképes emberek munkanélküliség címén való segélyezésének elvi ellenségei vagyunk, s a munkanélkülieket csak munka ellenében támogatjuk.
51. Telepítési politikánk. A birtokmegosztás egészséges kialakításának előmozdítása végett egészséges telepítési politika kezdeményezésére és végrehajtására fogunk törekedni. Ebbeli törekvésünkben magasabb nemzeti érdeket tartva szem előtt, vigyázni fogunk arra, hogy a termelés folytonossága és eredményessége csorbát ne szenvedjen.
52. Telepítési alap létesítése. Birtokpolitikai és telepítési célokra az állami elővásárlási jog gyakorlása kapcsán megfelelő telepítési alapot kívánunk létesíteni.
53. A hitbizományi rendszer reformja és kiterjesztése. A hitbizományi rendszert megfelelő korrektívumoknak kívánjuk alávetni. Ki akarjuk azonban terjesztetni ezt a rendszert a kis- és középbirtokra is.

54. A szövetkezeti önségítés előmozdítása. A falu. Elősegíteni óhajtjuk a szövetkezeti önségítés minden életre való, reális formáját. Különös súlyt helyezünk a falusi nép hitelét, gazdálkodását, fogyasztását, termelését és értékesítését előmozdító szövetkezeti mozgalom kifejlődésére. Az Országos Központi Hitelszövetkezet és a kötelékébe tartozó hitelszövetkezetek működési körét főként a mezőgazdasági kisbirtok hiteligényeinek fokozottabb kielégítésére kívánjuk korlátozni. Megfelelő szerv útján gondoskodni kívánunk arról, hogy a szövetkezetek működése és irányítása az igazi szövetkezeti szellem és a valódi altruizmus jegyében történjék.
83. Magyar faji sajátságokban gyökerező kultúrpolitika. Magyar faji sajátságokban gyökerező, keresztény erkölcsön és világnézeten felépülő nemzeti kultúrát akarunk.
89. Iskolapolitikánk. Az iskolákban az oktatás terén tapasztalható túlterhelés megszüntetésével kapcsolatban minden fokon nagyobb hangsúlyt adunk a nevelő munkának. A nép minden rétegének gazdasági érdekét érintő tankönyv- és tanszerügyet a jogosulatlan üzleti érdekek figyelmen kívül hagyásával az olcsó tankönyv és olcsó tanszer irányában kívánjuk végleg megoldani.
90. A népművelési és testnevelési intézmények átszervezése. A nép széles rétegeinek művelését és nemzeti nevelését erőteljes közművelődési politikával kívánjuk előmozdítani, s evégből népművelési és testnevelési szervezetünket, az e körbe tartozó intézmények korszerű átszervezésével és fejlesztésével kapcsolatban, szélesebb alapokra helyezzük.
94. A népegészségügy felkarolása. A népegészségügy felkarolását és különösen a falusi egészségügyi szolgálat organikus kiépítését fontos feladatunknak tartjuk. A vidéki orvos hálózat és beteggondozás megszervezésénél különös figyelemmel leszünk a fiatal magyar orvos generáció érdekeire.
95. Egészségügyi politika. Egészséges nemzedékek nevelése érdekében a gyermekvédelmet, az anya és csecsemővédelmet erősen ki fogjuk építeni. Ezek igazgatását egységesíteni akarjuk. A gyámügyi igazgatást megfelelően fogjuk átszervezni. Az orvostársadalom érdekeinek törvényes képviselésére orvosi kamarát fogunk létesíteni.

Minden program és így ez a munkaterv is annyit ér, mint amennyit megvalósítanak belőle. Erős elhatározásunk, hogy célkitűzéseinket szem előtt tartva, tervszerű munkával munkatervünket a nemzet javára mielőbb valóra váltjuk.